

**XX међународни научни скуп „Правнички дани –
Проф. др Славко Царић“
„ДВЕ ДЕЦЕНИЈЕ РАЗВОЈА ПРАВНЕ МИСЛИ“**

**20th International Scientific Conference „Legal days –
Prof. Slavko Carić, PhD”
“TWO DECADES OF THE DEVELOPMENT
OF LEGAL THOUGHT”**

Универзитет Привредна академија у Новом Саду
Правни факултет за привреду и правосуђе у Новом Саду
University Business Academy Novi Sad
Faculty of Law in Novi Sad

Нови Сад, 06. и 07. октобар 2023.

Зборник радова са XX међународног научног скупа
„Правнички дани – Проф. др Славко Царић“
„ДВЕ ДЕЦЕНИЈЕ РАЗВОЈА ПРАВНЕ МИСЛИ“
06. - 07. октобар 2023. године у Новом Саду,
у организацији Универзитета Привредна академија у Новом Саду
Правни факултет за привреду и правосуђе у Новом Саду

Издавач:

Универзитет Привредна академија у Новом Саду
Правни факултет за привреду и правосуђе у Новом Саду
Гери Кароља бр. 1, телефон: 021/ 400 - 499
Web: www.pravni-fakultet.info

Рецензенти:

Др Милан Почуча редовни професор	Др Јоко Драгојловић, ванредни професор
Др Владимир Козар, редовни професор	Др Сања Шкорић, ванредни професор
Др Милош Марковић, редовни професор	Др Маријана Младенов, ванредни професор
Др Јелена Матијашевић, редовни професор	Др Марко Станковић, ванредни професор
Др Предраг Мирковић ванредни професор	Др Данијела Деспотовић, ванредни професор
Др Дарко Голић, ванредни професор	Др Ненад Бингулац, ванредни професор

За издавача:

Др Милан Почуча, редовни професор

Уредник:

Др Милан Почуча, редовни професор

Штампа:

Граф 021, Нови Сад

Тираж: 100

ISBN

978-86-86121-58-5

Научни одбор:

- ПРОФ. ДР МИЛАН ПОЧУЧА - председник Научног одбора
Декан Правног факултета за привреду и правосуђе, Универзитет
Привредна академија у Новом Саду | Република Србија
ПРОФ. ДР МАРКО ЦАРИЋ
Декан Факултета за економију и инжењерски менаџмент, Универзитет
Привредна академија у Новом Саду | Република Србија
ПРОФ. ДР МАРИЈАНА ЦАРИЋ
Председник Савета Универзитета Привредна академија у Новом Саду |
Република Србија
ПРОФ. ДР МИРКО КУЛИЋ
Професор емеритус на Правном факултету за привреду и правосуђе,
Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија
ПРОФ. ДР МАРИЈАНА ДУКИЋ МИЈАТОВИЋ
Редовни професор на Правном факултету за привреду и правосуђе,
Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија
ПРОФ. ДР ПРЕДРАГ МИРКОВИЋ
Председник Савета Правног факултета за привреду и правосуђе,
Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија
ПРОФ. ДР МАРИЈАНА МЛАДЕНОВ
Продекан за међународну сарадњу на Правном факултету
за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у
Новом Саду | Република Србија
ПРОФ. ДР ЗОРАН ПАВЛОВИЋ
Шеф Кривичноправне катедре на Правном факултету
за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија
у Новом Саду | Република Србија
ПРОФ. ДР ДАРКО ГОЛИЋ
Шеф Теоријске и јавноправне катедре на
Правном факултету за привреду и правосуђе,
Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија
ПРОФ. ДР ЖЕЉКО БЈЕЛАЈАЦ
Редовни професор на Правном факултету за привреду и правосуђе,
Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија
ПРОФ. ДР ЈЕЛЕНА МАТИЈАШЕВИЋ
Продекан за науку на Правном факултету за привреду и правосуђе,
Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија
ПРОФ. ДР ВЛАДИМИР КОЗАР
Редовни професор на Правном факултету за привреду и правосуђе,
Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР САЊА ШКОРИЋ
Продекан за наставу на Правном факултету за привреду и правосуђе,
Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР ЈОКО ДРАГОЈЛОВИЋ
Ванредни професор на Правном факултету за привреду и правосуђе,
Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР ВЛАДИМИР ЦАТИЕВ
Шеф катедре Кривичноправних наука Руске академије
за адвокатуру и нотаријат | Руска Федерација

ПРОФ. ДР БРАНКО ВУЧКОВИЋ
Председник Удружења за кривично право и криминалну
политику Црне Горе | Република Црна Гора

ПРОФ. ДР ВЕСНА ВУЧКОВИЋ
Судија Врховног суда Црне Горе | Република Црна Гора

PROF. DR DR. WOLFGANG ROHRBACH
Akademik Evropske akademije nauka u Salzburgu | Austrija

PROF. DR. AMER FAKHOURY
Dean College of Law American University in
the Emirates | Ujedinjeni Arapski Emirati

ДОЦ. ДР БРАНИСЛАВ ДУДИЋ
Доцент на Факултету за менаџмент,
Универзитет Коменски Братислава | Република Словачка

ПРОФ. ДР ЗОРАН ФИЛИПОВСКИ
Проректор за међународну сарадњу, Интернационални „Vision”
Универзитет | Северна Македонија

PROF. DR KONSTANTINOS KOUROUPIS
University Frederik | Kipar

PROF. DR MARTON SULYOK
Fakultet za pravo i političke nauke, Univerzitet u Segedinu | Mađarska

DOC. DR. SC. SANJA GONGETA, PROF. STRUČ. STUD.
Prodekanica za stručni naučnoistraživački rad i međunarodnu saradnju
Veleučilište Lavoslav Ružička u Vukovaru | Republika Hrvatska

PROF. DR CRISTINA ELENA POPA TACHE
Fakultet za psihologiju, bihevioralne i pravne nauke,
Univerzitet “Andrei Sagun”, Akademija za ekonomske
studije u Bukureštu | Rumunija

KRISTINA RZGOEVA
Prorektor na Državnoj pomorskoj akademiji Batumi,
Ministarstvo za ekonomiju i održivi razvoj Gruzije | Gruzija

PROF. DR CHIPASHA MULENGA
Pravni fakultet, Univerzitet Lusaka | Zambija

PROF. DR VALENTINA RANALDI
Pravni fakultet, Univerzitet "Niccolò Cusano" | Italija
ПРОФ. ДР НЕБОЈША ШАРКИЋ
Декан Правног факултета, Универзитета Унион
у Београду | Република Србија
ДР МИШО ЂУРКОВИЋ
Научни саветник, Директор Института за Европске
студије у Београду | Република Србија
ПРОФ. ДР ВЛАДИМИР ЧОЛОВИЋ
Директор Института за упоредно право у Београду | Република Србија
ПРОФ. ДР МИЛОШ МАРКОВИЋ
Редовни професор на Правном факултету за привреду и правосуђе,
Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

Организациони одбор:

ПРОФ. ДР ЈОКО ДРАГОЈЛОВИЋ -
ПРЕДСЕДНИК ОРГАНИЗАЦИОНОГ ОДБОРА
ПРОФ. ДР ИВАН ЈОКСИЋ
ПРОФ. ДР ЈЕЛЕНА СТОЈШИЋ ДАБЕТИЋ
ПРОФ. ДР НЕНАД БИНГУЛАЦ
ПРОФ. ДР НЕНАД СТЕФАНОВИЋ
ПРОФ. ДР МАРКО СТАНКОВИЋ
ПРОФ. ДР ДАЛИБОР КРСТИНИЋ
ДОЦ. ДР МАЈА ПЕТРОВИЋ
ДР ИСИДОРА МИЛОШЕВИЋ
МСР. АЊА КОПРИВИЦА
МСР. МАРА ДЕСПОТОВ
МСР. ТАМАРА КРСТИЋ

Секретар:

МСР АЊА КОПРИВИЦА, асистент

Др Владимир Шиповац, доцент

Правни факултет за привреду и правосуђе у Новом Саду,
Универзитет Привредна академија у Новом Саду
e-mail: vladimir.sipovac@pravni-fakultet.info

Др Дејан Логарушић, ванредни професор

Правни факултет за привреду и правосуђе у Новом Саду,
Универзитет Привредна академија у Новом Саду
e-mail: dejna.logarusic@pravni-fakultet.info

ДВЕ ДЕЦЕНИЈЕ РАЗВОЈА ПОРТАЛА Е-УПРАВА

Апстракт:

Аутори у раду истражују развој портала Е-управа као и издавање, слање, пријем, обраду, чување, садржину и елементе електронских докумената, у трансакцијама између субјеката јавног приватног сектора и друга питања која су од значаја за боље функционисање јавних сервиса Републике Србије.

Развој Е-Управе није циљ сам за себе, већ је у функцији општијих економских и друштвено-политичких циљева.

У раду се дефинишу учесници у функционисању портала Е-управа као субјекти јавног или приватног сектора, физичка лица и др.

Програм развоја електронске управе у Републици Србији је примарано фокусиран на убрзано развијање основних елемената инфомационо комуникационих технологија како би својим деловањем убрзало оствариње основних циљева и активности које је неопходно предузети како би се убрзао развој и усавршавање сервиса Е-Управе.

Под електронском управом, подразумева се примена инфомационо комуникационих технологија. Е-Управом се омогућава корисницима ефикаснији и ефективнији рад са јавним органима управе у функцији смањења административних трошкова и терета.

Стратегија се заснива на убрзаном развоју инфомационог друштва и активної реформи државне управе (Службени гласник РС, бр. 87/06). Једна од ставки које су кључна област програма реформе државне управе јесте област увођења ИКТ како би се олакшало и убрзало добијање жељених информација путем интернета.

Кључне речи: Портал Е-управа, технологија, учесници, ефикасније функционисање

1. УВОД

Покретањем електронских портала и ширењем информација које они садрже, започет је процес модернизације, поједностављења и упрошћавања свакодневних послова које правна и физичка лица обављају применом електронских сервиса.

Електронски портали постављају кориснике у центар збивања и пружају им велике могућности у виду скупа информација систематизованих на једном месту, које могу да користе приступом рачунару из свог места пословања.

Поменуте радње не би биле могуће без интернет мреже и систематизованих база података, електронских сервиса, као и електронских портала. У новије време, у нашој земљи, дата је предност развоју и повећана су улагања у рачунаре и рачунарску технологију. Модернизација рачуноводствено-књиговодствених евиденција и прелазак са документације у папирном облику на електронске начине извештавања олакшао је и убрзао пословање како грађанима (физичким лицима) тако и предузећима. Проблеми који су се јављали код сачињавања документације у папирном облику сводили су се на лични контакт приликом достављања, а развојем информационо комуникационих технологија прешло се на коришћење програма специјализованих за евидентирање прихода и расхода, односно сачињавање финансијских извештаја у виду биланса стања и биланса успеха.

Развојем интернета, развиле су се и различите платформе које представљају изазов програмерима и потребу да ускладе електронске сервисе, омогуће рад свим платформама како нико не би био ускраћен приступу електронским порталима. Услов за функционисање је поседовање интернета и уређаја којим се може приступити интернету. За виши ниво комуникације, портали захтевају поседовање електронског потписа или неку другу врсту потврде личног индетитета. Превазиђени су отпори, који су постојали, при увођењу јавних сервиса у институцијама и јавним установама.

Усклађивањем стандарда рада у земљи са стандардима Европске уније, унификацијом правила у складу са правном регулативом и препорукама, створене су основе за увођење Е-Управе, покретање електронских сервиса (портала) као процес унапређења пословања у земљи са смерницама Европске уније, како би у будућности улаз у европску заједницу био што ефикаснији.

Покретањем електронских сервиса и портала постоји могућност обједињења система, убрзања и поједностављења процеса које грађани и предузећа користе. Свако јавно предузеће или институција сама сачињава свој електронски сервис, односно појављује се проблем што не постоји један сервис на нивоу државе који би послужио као централни сервер и омогићио корисницима лакше функционисање електронских портала.

Покретањем централног сервиса који би умрежио остале омогућила би се брза и ефикасна комуникација различитих служби и унапредио рад институција у сачињавању и издавању предвиђених докумената и потврда које се могу доставити електронским путем.

Почетне стадијуме повезивања електронских сервиса можемо пратити на примеру Пореске Е-Управе и Завода за здравствену заштиту, где Завод може проверити да ли је корисник услуга измирио предвиђене порезе и доприносе.

Пореска управа је поставила портал еПорези као скуп електронских сервиса и омогућила свим обвезницима предају електронских образаца-пореских пријава, праћење статуса документа, увид у стање финансијских средстава као и одузимање статуса корисника. Систем задовољава високе стандарде безбедности у поступцима попуњавања, потписивања и прослеђивања пореских пријава и омогућава сигуран пренос података. Податак се дефинише као електронски меморисан запис садржан у електронском регистру, документу или бази података значајан за електронске комуникације и е-управно поступање.

Портал, као приступна тачка, постављен је са циљем бржег, лакшег и ефикаснијег комуницирања са Пореском управом. Приступ се остварује инсталирањем апликације на локални рачунар корисника уносом Квалификованог електронског сертификата (ПИН кода). За тестирање и проверу исправности електронских пореских пријава (провера обрачуна, исправности XML фајлова и сл.) приступа се „Тестном окружењу” посредством апликације еПорези која не само да врши тестирање него и обуку пореских обвезника.

2. РАЗВОЈ ЕЛЕКТРОНСИХ СЕРВИСА

Прелаз са администрације засноване на документима од хартије до електронских докумената је дужи процес који подразумева више корака и степена развоја. Интернет мрежа Уједњинених нација за јавну управу и финансије ``UNPAN`` (United Nations Public Administration Network) развила је модел по коме свака управа развија кроз пет стадијума. Мрежа јавне управе УН спроводи истраживање два пута годишње, испитује спремност електронских сервиса и Е-Управе широм континента што представља компаративно рангирање земаља света према два главна индикатора: 1) стање спремности Е-Управе и 2) обим е-учешћа. Истраживање процењује стање у 193 државе чланице УН-а у складу са мерилима квантитативно композитног индекса спремности Е-Управе на основу процене сајта, телекомуникационе инфраструктуре и расположивим људским ресурсима. Република Србија би требала да аплицира за развојна средства на међународном нивоу са циљем унапређења знања и развоја електронских сервиса и е-портала. (UN, E-Government Survey, 2016).

Присуство у почетку је први степен у коме су информације које има корисник на располагању веома ограничене. Присуство владе на интернету се састоји од интернет презентације или званичне интернет странице. Развијене интернет странице могу садржати пречице према осталим министарствима, као и архиву информација у виду могућности коришћења одредаба Устава, различитих обавештења, експозеа председника владе/државе и друго. Значајно је постојање информација и опција које су на располагању корисницима и који их могу користити без ограничења.

У другом степену појачано присуство (enhanced presence) влада пружа више извора информација о актуелним дешавањима, јавној политици, архивираним подацима. Подаци се могу преузети у облику правног акта-закона, прописа, извештаја или билтена. Корисницима је омогућен приступ мапи сајта, а постоји и могућност претраге архивираних вести. У овом степену, иако се ради о нешто развијенијој интернет презентацији још увек је комуникација једносмерна.

У трећем степену разматрамо интерактивно присуство (interactiv presence) у коме путем интернет странице корисници могу попуњавати прописане обрасце предвиђене за издавање уверења, личних докумената, пореских пријава и друго. Поједине јавне институције имају потребу за контакт центрима где корисници могу добити помоћ у виду информације путем телефона, факса, електронске поште. Интернет презентација се свакодневно освежава и допуњава новим информацијама. Званична презентација органа (Веб презентација) подразумева објављивање информација о раду, односно представља скуп података и информација који су посредством рачунарских програма доступни корисницима рачунарских мрежа.

У четвртој степену трансакционо присуство (transactional presence) који је предпоследњи степен у развоју електронске управе и омогућава двосмерну комуникацију између корисника и управа, плаћања различитих облика пореза и такси тако да корисници могу поред подношења захтева измирити све неопходне дажбине. Корисницима се омогућава да плаћање изврше путем дебитних и кредитних картица. Најважнија функција је да сервис функционишу 24 сата и корисници могу да их користе и након истека класичног радног времена.

У последњем петом степену умрежено достиже се интегрисано присуство или електронска управа без шавова (енглески : seamless e-government), односно јединствена електронска управа (енглески : joined-up e government) ово би требало да представља највиши степен развоја једне електронске управе. Достигнути ниво развоја (степен) представља интеграцију свих могућих сервиса што омогућава да се корисник и администратор укључе у двосмерну комуникацију. Путем интерактивних механизма корисници могу слати своје ставове и мишљења и укључивати се у процес промена. Интерактивном комуникацијом се покушава усавршити систем и подићи на виши ниво, односно неке грешке могу се пронаћи само коришћењем сервиса што повећава значај двосмерне комуникације.

У овом стадијуму се подразумева уједињење свих електронских сервиса и формирање јединственог шалтера (single window) који ће снабдевати грађане инфомацијама и пружати могућност да задовоље потребе које су у надлежности неког од државних органа (UN, E-Government Survey, 2016).

3. БЕЗБЕДНОСТ ЕЛЕКТРОНСКИХ СЕРВИСА

Интернет мрежи може да приступи свако лице, једноставно и лако из било ког дела света што чини интернет опасним, пошто постоји могућност да неко тајно прати комуникацију између потрошача и банке и то касније злоупотреби. Произвођачи програма нису још увек нашли начин да у потпуности заштите своје клијенте, али сви теже ка томе да се нађе систем који ће, у високом степену, ако не и у потпуности, заштити кориснике њихових програма.

Основни систем заштите се заснива на „криптовању” података (шифровању) чиме се тежи очувању тајности информација које се преносе (Шиповац, Тепавац, Шиповац 2015).

Криптографија је наука која је заслужна за поступак трансформације одређеног текста у нечитљив алгоритам и на крају враћање тог алгоритма у оригинални текст. Шифровање се врши путем кључа који у себи садржи вредност којом се обавља шифровање и дешифровање података. Вредност за шифровање и дешифровање мора бити иста, јер ако дешифрујемо са другом вредношћу нећемо добити исти текст тако да, ако неко пресретне наше податке, а нема кључ, не може ништа да уради са тим подацима.

Обезбеђење информација од злоупотреба врши се и путем дигиталних потписа и дигиталних сертификата (Шиповац, 2009). Дигитални потпис је уведен да би се потврдила аутентичност садржаја поруке, пошто порука може бити измењена на путу од пошиљаоца до примаоца, као и да гарантује индентитет пошиљаоца. За криптовање се могу користити алгоритми од 512 или 1024 бита, чиме се постиже да свака промена доводи и до промене потписа (Шиповац, 2012).

Шема 1: Пример кодирања информација путем кључа

4. ПОРТАЛ Е-УПРАВА

Настанком више електронских сервиса појављује се потреба за главним електронским порталом који би повезао све могућности и служио као централна база података, односно обезбедио брже, сигурније и поузданије функционисање електронских сервиса и портала који их користе као базу. Веб портал представља приступну тачку Е-Управе органа, односно национални портал еУправа је јединствена приступна тачка електронске управе органа.

Пролазећи кроз горе наведене стадијуме у еволуцији управе од „обичне до електронске” требало би да се доносиоцима одлука и грађанима образложи да постављање неколико информација на интернет просто не може бити довољно.

Мотиви који стоје иза пројекта Е-Управе морају бити повезани са ширим, јасно дефинисаним циљевима јавне политике – нпр. повећање ефикасности управе или побољшање квалитета пружених услуга. Увођење Е-Управе требало би да доведе до промене начина на који управа ради, што јасно подразумева одговарајућу политичку вољу и вођство, као и неминовне обимне трошкове. Финансирање и политичка воља увек су у директној вези.

4.1. Визија развоја електронске управе

Под услугама електронске управе подразумевају се електронско управно поступање и комуницирање корисника, јединствена информационо-комуникациона мрежа која омогућава пренос података између органа, електронски поштански сандучић, идентификациона ознака и други елементи комуникације.

Главне карактеристике Е-Управе:

- Постојање могућности бирања више канала комуникације како би се постигла боља комуникација сходно потребама корисника.
- Услуге да буду креиране да буду лаке за коришћење, а не да би државни органи лакше функционисали.
- Усаглашеност система државне управе како би лакше и брже комуницирали у служби грађана и привреде.
- Захтеви корисника да буду прихваћени на једном месту, а после да се у позадини разделе на потребан број нових захтева сходно броју државних органа који учествују у пружању те услуге. Да се документација сведе на минимум како би се грађанима и привреди олакшао пут који је потреба да би задовољили своје потребе.

Процес реализације Е-Управе, односно представљена визија Е-Управе је далеко од данашње ситуације у државној управи Србије и захтева веома сложене поступке и уложени напор да би се остварила и постала саставни део свакодневне праксе. У одељку названом Процес реализације Е-Управе дају се методолошке основе и смернице, како се дати концепт Е-Управе може реализовати. (Привредна Комора Србије, 2018).

4.2. Стратегија развоја Е-Управе

Развој Е-Управе није циљ сам за себе, већ је у функцији општијих економских и друштвено-политичких циљева.

Развој електронске управе у Републици Србији јесте стратешко деловање којим се дефинишу основни циљеви и активности које треба предузети да би се убрзао развој.

Под електронском управом (у даљем тексту: е-управа), у смислу стратегије, подразумева се примена информационо-комуникационих технологија (ИКТ). Електронском управом се омогућава корисницима ефикаснији и ефективнији рад са органима управе у функцији смањења административних терета.

Стратегија се заснива на убрзаном развоју информационог друштва и активної реформи државне управе (Службени гласник РС, бр. 87/06). Једна од кључних области Стратегије реформе државне управе јесте област увођења информационих технологија како би се олакшало и убрзало добијање жељених информација.

Политика Европске уније у области Е-Управе представља Акциони план који је 2006. године прихватила Европска комисија. На самом почетку Акционог плана наводи се да је он интегрални део „i2010” иницијативе

као оквира политике Европске уније у области информационог друштва и медија.

Влада Републике Србије је прихватила „i2010” иницијативу као општи оквир за развој Информатичког друштва. Влада Републике Србије је потписала уговор о развоју кроз eSEE Агенде+ који је специфично конструисан за Југоисточну Европу.

Полази се од стања регулативе у овој области и постигнутих резултата у имплементацији законских решења. Посебан значај у томе има имплементација Закона о електронском потпису (Сл. гл. РС, број 135/04).

Употреба електронских докумената регулисана је креирањем сертификационих тела за издавање квалификованих електронских потписа.

Један од основних предуслова за даљи развој електронске управе је доношење законске регулативе. Решења донета у одредбама Закона о електронском документу (Сл. гл. РС, број 51/09) имају велики утицај на убрзани процес модернизације електронске управе. Документ који је изворно настао у електронском облику, сматра се оригиналом и представља један од кључних услова за реформу. Размена електронских докумената у појединим областима и државним институцијама као што су царина, пореска управа, банкарско пословање, књиговодствени послови, и друго представља процес размене који је много бржи и једноставнији а ништа мање безбедан. (Сл. гл. РС, број 98/07).

43. Планирање и организовање развоја Е-Управе

На основу изучавања искуства других земаља, успешно стварање и увођење Е-Управе представља велики изазов и захтева добру организациону инфраструктуру, пажљиво планирање, ефикасне механизме извршавања и добру координацију свих учесника у виду: Успостављање институција кључних за развој Е-Управе, доношење плана развоја Е-Управе, постављање стандарда Е-Управе.

а) Успостављање институционалног оквира

Креирање одговарајуће структуре која ће представља основну активност за увођење и развој Е-Управе. Доношење правног оквира требало би да прати спроведе даљу децентрализацију и да координира даљи развој. Овај систем развоја је осмишље так да је свака организациона јединица одговорна за сопствени развој и даље функционисање док се не постигне јединство читаве Е-Управе као примарног система.

Постојећу застарелу административну структуру требало би заменити моделом кооперативне Е-Управе где постоји расподела и јасно

су дефинисане надлежности међу различитим органима у следећих шест основних организационих функција:

- Усвајање политике/стратегije
- Координација
- Развој
- Подршка
- Ревизија/контрола квалитета
- Безбедност/заштита података

Као што је напред речено у претходном поглављу, предвиђено је да се институционални оквир Е-Управе претвори у један већи који ће бити одговоран за информационо друштво у целини.

б) Планирање развоја Е-Управе

Полазећи од овог документа као основе, требало би сачинити детаљни дугорочни стратешки план за развој Е-Управе који ће предвидети и обухватити временски оквир од следећих 4–5 година. Полазећи од анализе постојеће ситуације у јавним секторима и размотривши циљеве и визију Е-Управе, циљ ове акције је формирање логичке и физичке архитектуре интегралног информационог система државних органа Србије и креирање детаљних ресурсних и временских годишњих планова активности развоја, укључујући и захтеве за буџетским средствима. Сви владини органи и организације јавног сектора би требало да усвоје појединачне детаљније планове развоја који се заснивају на централном плану развоја.

4.4. Законски оквир Е-Управе

У земљама ЕУ, као један од основних услова, захтевано је постојање хармонизоване законске регулативе. Документа уређена одредбама Закона класификована су у следеће групе: Е-Управа, слобода информисања, заштита приватности, еТрговина, еКомуникације, еПотпис, еНабавке, и коришћење, размена информација у јавном сектору.

Постоје две групе земаља: земље које примењују закон експлицитно и земље у којима не постоји посебан закон о еУправи. Неке земље имају другачије законски регулисану еУправу у оквиру других законских аката. Једна од области Е-Управе у земљама ЕУ која је уређена са две директиве (2004/17/ЕС Европска конвенција и 2004/18/ЕС) и представља примену електронских средстава у поступцима набавки за кориснике буџетских средстава (Коњовић, 2006).

Функционисање Интернет мреже и примена правне регулативе у земљи уређена је Законом о електронској управи, (Сл. Гл. РС бр. 27/2018) и Законом о информационој безбедности (Сл. Гл. РС, бр. 6/2016 и 94/2017), знатно ће са правно безбедносног аспекта повећати ниво електронске управе и појачати мере заштите од безбедносних ризика и других елемената утврђених одредбама закона.

5. ЗАКЉУЧАК

Примена електронских сервиса у свету и код нас доноси бројне користи, у виду задовољства грађана, бржег и ефикаснијег едуковања привредних субјеката и других корисника. Увођење и развој електронских сервиса повећава рејтинг земље код потенцијалних инвеститора услед једноставнијих процедура, тачнијих евиденција и брже и квалитетније комуникације са јавном управом. Електронски сервиси повећавају ефикасност рада и смањују трошкове и број запослених у јавној управи. Увођење и примена рачунара захтева измене радних процедура њихово прилагођавање и рационализацију.

Мањкавост развоја Е-Управе представља спор прелазак административних службеника са устаљених процедура и поступака заснованих на папирној форми пословања, односно спори поступци едукације и укључивања у мрежу јавних сервиса представљају кочницу за прелазак на електронску форму функционисања јавних сервиса како у земљи тако и у иностранству.

Неопходно је повећати пословне комуникације између државних институција. Транспарентнију и ефикаснију владу можемо очекивати у периоду када се већина интеракција са државним органима буде обављала електронским путем.

Е-управа у Србији развија се брзо и достигла је висок ниво развијености јавних сервиса. У складу са просечним степеном доступности јавних сервиса, Србија је на нивоу једносмерне комуникације, односно углавном се нуде могућности преузимања образаца за започињање процедуре и коришћење сервиса. У погледу софистицираности сервиса намењених само правним лицима, просечни ниво је ближи двосмерној комуникацији, односно могућности враћања попуњених образаца, као и добијања потврда и уверења (напр. Електронска комуникација са Пореском управом).

У будућности, корисници очекују већу персонализацију, могућност сталног приступа и организацију која ће више бити у складу са жељеним профилом, а не са структуром понуђених услуга.

Нама остаје да верујемо да ће у будућности свима нама бити олакшан рад и живот и све то уз квалитетније јавне сервисе и савременију Е-Управу.

Vladimir Šipovac, PhD, Assistant Professor
Faculty of Law for Commerce and Judiciary in Novi Sad
University Business Academy in Novi Sad

Dejan Logarušić, PhD, Associate Professor
Faculty of Law for Commerce and Judiciary in Novi Sad
University Business Academy in Novi Sad

TWO DECADES OF E-GOVERNMENT PORTAL DEVELOPMENT

Abstract:

In the paper, the authors investigate the development of the E-governance portal as well as the issuance, sending, receiving, processing, storage, content and elements of electronic documents, in transactions between public and private sector entities and other issues that are important for the better functioning of the public services of the Republic of Serbia.

The development of E-Government is not a goal in itself, but is a function of more general economic and socio-political goals.

The paper defines the participants in the functioning of the E-governance portal as subjects of the public or private sector, natural persons, etc.

The electronic administration development program in the Republic of Serbia is primarily focused on the accelerated development of the basic elements of information and communication technologies in order to speed up the achievement of the basic goals and activities that must be undertaken in order to accelerate the development and improvement of the E-Government service.

Under electronic administration, it is understood the application of information and communication technologies. E-Government enables users to work more efficiently and effectively with public administration bodies in order to reduce administrative costs and burdens.

The strategy is based on the accelerated development of the information society and active reform of the state administration (Official Gazette of RS, no. 87/06). One of the key areas of the state administration reform program is the introduction of ICT in order to facilitate and speed up obtaining the desired information via the Internet.

Key words: *E-government portal, technology, participants, more efficient functioning*

ЛИТЕРАТУРА:

1. Privredna komora Srbije, (2018)., <http://www.pks.rs/Eposlovanje/euprava/procesrealizacije/tabid/815/Default.aspx>
2. Европска конвенција (2004). 2004/18/ЕС, 2004/17/ЕС
3. Службени гласник Републике Србије (2004). бр.135/04
4. Службени гласник Републике Србије (2006). бр. 87/06
5. Службени гласник Републике Србије (2017). бр. 6/2016 и 94/2017
6. Службени гласник Републике Србије (2018). бр.27/2018
7. Шиповац, Р., (2009). Електронска трговина, *Правни живот*, Београд.
8. Шиповац, Р., (2009). Нека питања о увођењу електронског потписа, *Научни скуп са међународним учешћем СИНЕРГИЈА*, Бијељина.
9. Шиповац, Р., и Шиповац, В., (2012). Финансијско правне обавезе привредних друштава у ликвидацији, IX Међународном научном скупу „Правнички дани Проф. др Славко Царић“ „Финансијско правне обавезе привредних друштава у ликвидацији“ Зборник Универзитета Привредна академија, стр: 248-260. ИСБН-978-86-6019-022-4.
10. Шиповац, Р., Тепавац, Р., Шиповац, В., (2015). КОМПЬЮТЕРЫ И ТЕХНОЛОГИИ ЗАЩИТЫ ИНФОРМАЦИИ бр 3, АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ЭКОНОМИКИ, СОЦИОЛОГИИ И ПРАВА Издательство: Международная академия финансовых технологий (Пятигорск) ISSN: 2226 – 1990, Язык: русский, Номер: 3 Год: 2015, Россия
11. UN, E-Government Survey 2012-13, 2013-14, 2014-15. и 2015 (2016). *E-Government for the People*, United Nations, New York
12. Privredna komora Srbije, (2018)., <http://www.pks.rs/Eposlovanje/euprava/procesrealizacije/tabid/815/Default.aspx>

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад

34"2003/2023"(082)

**МЕЂУНАРОДНИ научни скуп Правнички дани - проф. др
Славко Царић (20 ; 2023 ; Нови Сад)**

Две деценије развоја правне мисли : [зборник радова] = Two decades of the development of legal thought : [proceedings] / XX међународни научни скуп "Правнички дани - Проф. др Славко Царић", Нови Сад, 06-07. октобар 2023, Нови Сад = XX International Scientific Meeting "Legal days - Prof. Slavko Carić, PhD", October 6th and 7th 2023, Novi Sad ; [уредник Милан Почуча]. - Нови Сад : Универзитет Привредна академија, Правни факултет за привреду и правосуђе, 2023 (Нови Сад : Граф 021). - 678 стр. : табеле, граф. прикази ; 24 cm

Радови на срп. и енгл. језику. - Тираж 100. - Стр. 25-26: Уводна реч / Милан Почуча. - Напомене и библиографске референце уз текст. - Библиографија уз сваки рад. - Резиме на енгл. језику уз сваки рад.

ISBN 978-86-86121-58-5

а) Правна мисао - Развој - 2003-2023 - Зборници

COBISS.SR-ID 125609225